

Třicetiletá válka

Zastavme se ještě u Vožice, jak vypadala v letech třicetileté války. Do města vedla cesta od Miličina a Sudoměřic kolem kostela sv. Mikuláše. Panský rybník zrcadlil malebnou změť chalup a domků na svahu mezi náměstím a rybníkem. Nad nimi čněly z náměstí šindelové střechy kostela, zvonice a některé měšťanské domy. V pozadí se pak zvedal vrch se zříceninou vožického hradu, který byl tehdy již 200 let rozbořen. Z jeho zbytků pravděpodobně vzniklo mnoho tak typických vožických tarasů a mnoho základů pro chalupy. Zříceniny byly porostlé jen maliním a ostružiním, sem tam stála břízka nebo jeřáb, jinak byl vrch pustý a holý. Snad tam stála na plošině bývalého nádvoří jen lípa, která byla v roce 1942 sražena bleskem. K Panskému rybníku vedla rozježděná vozová cesta. Na konci hráze stál panský mlýn a na břehu rybníka bylo několik chalup, ve kterých bydleli většinou tkalci. Za úzkou hrází vedla do městečka ulička pod zámeckým parkem. Zde již chalupy i měšťanské domy byly zchátralé, mnohá stavení byla opuštěná nebo vypálená. Svažité náměstí bylo nedlážděné, porostlé trávnikem, na němž se pásla hejna hus. Dole, v místě, kde dnes stojí socha sv. Václava, byl bahnitý a smrdutý rybníček, který v létě vysychal a značně páchnul. To ale nic nebylo proti strouze, která protékala celým městem shora od Pondělka až dolů po pravé straně náměstí, zarostlá kopřivami a lopuchem a jež pojímala všechny splašky a odpad z města. Vedla do ní stružka z každého domku a hnojiště. Na druhé straně náměstí,

proti rybníčku, stály v řadě tzv. chlebné krámy, kde krupaři a

pekaři prodávali své zboží.

Na horním konci náměstí byl kostel sv. Martina, který v té době byl velmi sešlý. Hned vedle kostela byl hřbitov a zvonice. Ta vypadala jinak než nyní, měla vysokou, velmi strmou šindelovou střechu, pod níž byly umístěny kostelní zvony a světnička strážného, který měl za úkol z oken zvonice vyhlížet, zda někde nevypukl požár. V dolní části zvonice pak bylo sídlo městské správy. V prvním patře zasedala městská kurie – purkmistr a konšelé, kterým byl k ruce městský písař. V přízemí stavby byla městská šatlava a v jejích vratech prodával občas městský dráb pečivo, zabavené pekařům, u nichž byla při kontrole zjištěna nesprávná váha zboží. Pro úplné dokreslení je třeba ještě uvést, že před vraty zvonice stál pranýř.

Za vlády Přehořovských vedla o tuto věž městská správa s konzistoří v Budějovicích spor. Městská rada byla místním farářem Moštenským obžalována, že zvonici užívá neprávem, neboť se jedná o stavbu patřící ke kostelu a jejím prostřednictvím mají být věřící svoláváni k modlitbám. Naopak její využívání, zvláště potom pro potřeby šatlavy, toto svaté místo znesvěcuje. Bylo až pozoruhodné, s jakou odvahou se

otcové města tomuto nařčení vzepřeli, neboť páter Moštenský v té době představoval neomezenou církevní moc. Stejně překvapivé bylo i to, že majitel panství, i když byl velmi zbožný katolík, se postavil na stranu města a svým vlivem nakonec dosáhl toho, že konzistoř rozhodla, aby vše zůstalo zachováno. A tak i nadále dolní část zvonice patřila městu a horní kostelu.

Za kostelem, v místě dnešního děkanství, stála velmi zchátralá stará fara, kde až do příchodu dona Marradase býval husitský plebán. Blízko fary, někde v místech malého parčíku před dnešní školou, stávala stará vožická dvoutřídka.

I zámek byl v té době velmi zanedbaný. Jeho budovy tvořily podkovu otevřenou do náměstí. Průčelí, které dnes spojuje obě postranní křídla, tehdy ještě nestálo. Napravo od zámku, v místech, kde stojí dům pod farou, byl zámecký pivovar. Velký pivovar vzadu ve dvoře tehdy ještě nestál. V těch místech se nacházely hospodářské budovy a zámecký dvůr ohraničený dvěma branami. Zbytek jedné je dodnes na konci ulice majora Boháče, odkud vedla cesta k panskému špýcharu. V jeho okolí bylo pouze několik nuzných chalup, kde bydleli tkalci a punčocháři.

Na hradním vrchu, v místech dnešní první kapličky křížové cesty, stávala Vlachova kaplička. Dal ji zde postavit na památku své zemřelé manželky jakýsi zedník, původem Ital. Vraťme se ale zpět do města. V místech, kde je dnes budova školy, stávala usedlost zvaná Broumovská, která patřila panskému obročnímu, jenž přišel právě z Broumova. Ten měl, coby přistěhovalec, povinnost předložit městu tzv. záchovný list, v němž bylo zaznamenáno, že je manželského původu, kde se narodil a kde byl pokřtěn, aby mohl být přijat za souseda. Zmíněný majitel usedlosti ale tento list neměl a tak žádal radní města, aby mu uvěřili, že se nemůže, kvůli probíhající válce, vypravit pro žádaný doklad. Na přímluvu Kryštofa Karla Přehořovského mu bylo vyhověno.

Vedle tohoto domu, blíže k faře, stálo hospodářské stavení, v té době již vypálené a zpustlé. Takovýchto zpustlých domů bylo ve Vožici hodně, a to hlavně díky nájezdům Marradasových žoldnéřů. Podobné spáleniště bylo i v místě, kde stojí rohový

dům proti škole. To sousedilo s velkou usedlostí velmi zámožného měšťana, soukeníka Pavla Koblice. I na místě dnešní radnice stál měšťanský dům, který byl jako jeden z mála již zděný, v jeho přízemí byla hospoda a patřily k němu velké polnosti. Dům vedle radnice byl psán na Adama Vlka, zvaného Lykaon. V horním rohu náměstí byla také hospoda. Jednalo se o podnik velmi výsadní, kde se čepovalo pivo z panského pivovaru.

Další usedlost, která stála v úzké uličce spojující náměstí s Pondělkem, patřila na počátku války Mikuláši Jarolímovi, který, i když se jednalo o velké hospodářství, jednoho dne z města odešel – buď se dal naverbovat nebo byl odveden do války. Takovéto prázdné statky dávala potom vrchnost svým lidem.

Na místě staré lékárny byl další zděný dům, který patřil rodině Václava Sychry. Kolem domu vedla stará cesta k Radvanovu a Pacovu, „v ouvozcích“. Byla tam pouze jedna malá chaloupka havíře Christiana Zinera, který pracoval v řemíčovských šachtách.

Na kopci, v místech dnešního sokolského hřiště, bývaly panské chmelnice. Pod nimi, na druhé straně, přesně pod zahradou Novoveských, vedla hluboká vozová cesta – úvoz, která mířila dolů k rybníku. Vozila se po ní do pucherny ruda z řemíčovských stříbrných dolů. Ta stála na místě podhradního mlýna. Kromě pucherny byl v podhradí jen jeden domek, v němž bydlel také havíř, zaměstnaný při praní rudy.

Obec Pavlov tehdy ještě nestála. V těch místech byl jenom holý, skalnatý vrch, pod nímž vedla pěšina k Janovu a k valše, která stála na druhé straně rybníka, kde vožičtí soukeníci právali sukno.

Kolem chmelnice, v místech, kde vede cesta na Tábor, byla po obou stranách řada domků. Tady se říkalo „na Hradčanech“. Za nimi byl lom, který střežil prachař zvaný Korda, jenž měl v lomu svoji chalupu. Směrem k městu pak byla v řadě domků mezera a domy začínaly až v místě, kde je hostinec „U lva“. Tam si po bělohorské bitvě postavil domek Jan Fictum, což je zkomolenina jména Vitzhum. Jednalo se o starou hraběcí rodinu,

jejíž člen Kryštof Vitzhum byl jedním z třiceti direktorů, kteří stáli v odboji proti císaři. Po prohrané bitvě jim byl majetek zkonfiskován a rodina se rozprchla. A právě Jan Vitzhum si vybral Mladou Vožici za své nové bydliště. Na Pondělce stávala jedna z mála obecních studní „Kotlána“. Vytesána byla ve svahu skály a sestupovalo se k ní po několika schodech. Nejvíce ji využívali řezníci, protože hned proti ní stály masné krámy, které se táhly řadou napříč náměstí až k bývalé poště. Tyto krámy náležely vrchnosti a ta je dědičně pronajímala. Jednalo se o nejživější a nejhluchnější místo v celé Vožici.

Mezi největší usedlosti na Pondělce patřilo hospodářství Matěje Kaňkovského. Také on se během války záhadně z města ztratil. Nejvýstavnější měšťanské domy stály na náměstí, po levé straně strouhy. Jednalo se o kamenné domy, které byly do náměstí obráceny úzkou průčelní stěnou, která byla vystavena v gotickém stylu. První dům patřil zámožnému hospodáři Matěji Koláři. I když se jednalo o velikou usedlost, nezůstala po celou dobu války v majetku tohoto rodu. Další velký měšťanský dům stál v místě Sedláčkova muzea. Ten, na rozdíl od předchozího, zůstal celých třicet let v majetku rodiny Stibralových. I v tomto domě byla tzv. výsadní hospoda, která měla právo zásobovat šenk rybami z panských sádek. V domě, níže na náměstí, stávala panská kovárna. Za třicetileté války byla vypálena, stejně jako dům, který stál na místě bývalého soudu a bývalého zdravotního střediska. V podstatě se dá říci, že po Marradosových vpádech lehla tato

strana náměstí popelem.

Dole v rohu náměstí, kde byla již zmíněná strouha, byla malá studánka, v níž i přes nečistotu, byla nejlepší voda v celé Vožici. Pro vodu sem chodil pro panstvo dokonce i zámecký lokaj. V řadovém domě vedle Hezinů býval zájezdní hostinec. Rohový větší dům náležel potomku polské šlechtické rodiny Pionkotských z Bialystok. Později přešel do majetku Záborních mlynářů. V Šelmerské ulici se po pravé straně táhl dřevěný plot zámecké zahrady. Kamenná zeď byla postavena mnohem později. Velice řídké byla zastavěna jen levá strana. Asi uprostřed ulice, kde stojí „Vanišův dům“, bývalo hospodářství a dílny Jana Zámečnicka, který byl v těchto válečných letech oblíbeným vožickým purkmistrem. Dále byly v ulici domky řezníka Dudila a provazníka, kterému se říkalo Šťastnej Lexinů. U posledního domku, dnes stojícího hluboko pod úrovní silnice, byla chatrná lávka přes Blanici, po které se chodilo do Bělče. Pro povozy tu byl mělký brod.

Na vožickém panství byl velmi rozšířen chov ryb. Sádky byly na stejném místě jako jsou dnes. Domek zde měl jak sádecký, tak i panský chmelař.

Nynější „dětský dům“ byl i tehdy velmi honosným sídlem, které patřilo k panství. Pravděpodobně zde bydlely vdovy po členech rodiny nebo neprovdané sestry majoritního pána. V době třicetileté války v něm bydlel hejtman vožického panství – direktor, Jiří Burián z Elbančic.

Nejnuznější částí města byl prostor nad rybníkem, kde později byla postavena židovská synagoga. Původně zde byly polorozpadlé chalupy. Mezi nimi byly městské lázně – lazna, do nichž se mohli čtyřikrát do roka jít vožičtí občané vykoupat. Chodili tam významní měšťané, které nejprve uvítal lazebník a potom je předal do péče sličné lazebnici. Ženám byl vstup zakázán a tak jistě nejen proto si časem od vrchnosti vymohly jejich zrušení.

Ještě se podívejme kousek po silnici k Šebířovu. V zatáčce u cihelny byla cesta, která se klikatila kolem Blanice v lukách. V místech, kde je malý můstek přes noskovský potok, býval rybník zvaný Záborní, u něhož stával mlýn. Na konci

třicetileté války, po bitvě u Jankova, byl pravděpodobně zničen.

Těsně u lesa Boru, asi tam kde stojí hájovna, bývala rasovna. V roce 1639 postihl Mladou Vožici, stejně jako jiná česká města, mor. Mrtví byli pochováváni do společných hrobů. Vožický hřbitov již nestačil a tak se začalo pochovávat u kostela sv. Mikuláše.

I když probíhala třicetiletá válka, vozičtí občané se s ní moc neseťkali. Bylo tomu tak až do roku 1645, kdy byla bitva u Jankova, která vlastně tuto válku rozhodla. Na planině, asi čtyři hodiny cesty od města, se střetla císařská a švédská vojska. Císařští byli poraženi a všechny tvrze, vesnice i kostely v okolí byly vypáleny. Loupili a pálili jak vítězové, tak i poražení. Tři dny mělo švédské vojsko, vedené maršálem Torstensonem, své ležení ve Vožici. Odtud byl také poslán dopis švédskému králi o přesném počtu kořisti a zajatců od Jankova. Když Torstenson Vožici opustil, zůstala po něm jenom spoušť. Město bylo vydrancováno, mnoho domů bylo vypáleno, popelem lehly obce Buková, Běleč a Elbančice. Jeho odchodem skončila ve Vožici třicetiletá válka. Vrchnost se vrátila, lidé si začali stavět nové domy. Z vděčnosti nad zachováním svého majetku dal v roce 1646 Kryštof Karel Přehořovský postavit na hradním vrchu kapli, která nese název Nanebevzetí Panny Marie. Zmínka o další kapli, tentokrát sv. Mikuláše na hřbitově, se objevuje v roce 1648.

Podle záznamů z farní kroniky patřilo v roce 1650 k vožické farnosti sedm větších a 92 menších míst. Za vlády Kryštofa Karla Přehořovského byly obnoveny řemeslnické pořádky a ve Vožici se konaly v roce 1650 tři trhy.

V roce 1656 se ve farní kronice Mladé Vožice objevuje první zmínka o přistěhování 40 židovských rodin, kterým, coby vyhnancům z vlasti, bylo dáno právo scházet se ke společným bohoslužebným obřadům.

Počet komentářů: 6 | Doporučit e-mailem | Verze pro tisk